

Inleiding

Op welke manier kan de gemeente bijdragen aan een verbeterd bijenlandschap en daarmee verbetering van biodiversiteit? Dat is de vraag die centraal staat in dit actieplan. Het format voor dit plan werd ontwikkeld door de gemeente Voorschoten en we delen het vanuit Nederland Zoemt en Nationale Bijenstrategie graag met je. Het biedt een handreiking om vanuit jouw gemeente de huidige situatie te analyseren en doelen te stellen.

Hoe ziet een ideaal bijenlandschap er uit? Door middel van de vragenlijst in de online tool heb je al een beeld gekregen op welke onderdelen je de analyse kunt uitvoeren om het bijenlandschap te verbeteren. De bouwstenen voor een goed bijenlandschap bestaan uit een regionaal netwerk van leefgebieden voor bestuivende insecten en is opgebouwd uit **Bed & Breakfast gebieden, Verbindend landschap met stapstenen en Bij-tankstations.**

Bed and Breakfastgebieden

Bed and Breakfastgebieden zijn gebieden waar een bestuivers het hele jaar door voldoende voedsel en nestgelegenheid kunnen vinden. Het zijn grotere gebieden van minimaal 100 hectare, waarbinnen dan minimaal 10% geschikt is voor wilde bijen. Dat omvat minimaal tien nestelplekken en voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 500 meter. Het maximale vliegbereik van een aantal soorten. Voor een aantal regio's is in het rapport [Een Bij-zonder kleurrijk landschap in Land van Wijk en Wouden](#) een zogenoemd 'ecoprofiel' bepaald waarbij nog specifiek naar de wensen van bepaalde soorten wordt gekeken.

Verbindend landschap

Een verbindend landschap vormt de verbindende strook tussen de verschillende Bed and Breakfast locaties. De strook stelt wilde bijen in staat nieuwe gebieden te bereiken en zich daar eventueel te vestigen. Deze verbindingswegen bestaan uit bijvoorbeeld bermen en stroken grasland, de minimale breedte is ongeveer 3 meter.

Bij-tankstations

Dit zijn de kleinere bijvriendelijke plekken die niet verbonden zijn met het netwerk. Tuinen, balkons en kleinere parken vallen hier bijvoorbeeld onder. De locaties dienen letterlijk als bijtankstation voor wilde bijen, waar ze even kunnen rusten en eten om vervolgens door te gaan. Omdat het hier ook gaat om tuinen en balkons, geeft dit een hele mooie aanleiding om inwoners van de gemeente te betrekken bij het actieplan.

Om te weten welke soorten in jouw gemeente voorkomen, kun je op de website van Nederland Zoemt [een advies downloaden](#), dit advies kan vervolgens dienen als 0 meting. In dit document vind je een overzicht waarmee een uitvoerige analyse van de huidige situatie in jouw gemeente kan plaatsvinden op basis van de 4 thema's: gebiedsinrichting, voedselplekken, nestelplekken en communicatie. Daarnaast een formulier waarmee binnen deze thema's doelen gesteld kunnen worden voor een actieplan. Daarnaast als bijlage een overzicht van de meest voorkomende bomen, ter ondersteuning van de analyse.

Om te leren van elkaars best practices raden we je verder aan je aan te sluiten bij de Nationale Bijenstrategie en Nederland Zoemt.

Beoordeling huidige situatie

1. Gebiedsinrichting gemeente	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Bed & breakfast (groot gebied)			
Bij-tankstation (step-stone)			
Verbindend landschap (minimaal 3meter breed)			
2. Voedselplekken: onderhoud en inrichting			
2a. Bomen	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Kies voor bomen die geschikt zijn als drachtboom voor bijen	drachtbomen		
Kies voor bomen die bloeien in verschillende perioden, zorg voor een goede verdeling	bloeiperioden		
Gebruik zoveel mogelijk diversiteit bij aanplant in een straat/park/gebied	diversiteit		
Kies bij nieuwe aanplant voor bomen die gifvrij zijn gekweekt	gifvrije kweek		
Houdt bij het knotten van bomen rekening met bijen: werk gefaseerd volgens een 1/3 schema of het snoeien na de bloei	knotten		
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal		

2b. Parkbos, Bosplantsoen, hakhout	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Koester wilg, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, vogelkers, braamstruweel	koester wilg, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, vogelkers, braamstruweel		
Creer in bosplantsoen geleidelijke overgangen (zoom, mantel, kern)	zoom, mantel, kern		
Creer inhammen	inhammen		
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal		
Gebruik onbespoten planten	gifvrije kweek		
2c. Heesters, hagen, vaste planten	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Snoei na de bloei	snoei na bloei		
Gebruik geen gif in het onderhoud	gifvrij		
Kies voor bloeiende heesters, hagen en vaste planten	bloei		
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal		
Gebruik onbespoten planten	gifvrije kweek		

2d. Bloemrijke graslanden/bermen/oeveren	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Maaibeheer ideaal			
Maai 1 keer per jaar in september bij voedselarm, maai 2 keer bij voedselrijk	maai-beheer		
Maai gefaseerd = 15-30% niet	gefaseerd maaien		
Voer het maaisel af	afvoeren maaisel		
Gebruik licht materiaal ivm grondnesten	licht materiaal i.v.m. Grondnesten		
Niet klepelen	niet klepelen		
Begrazing met mate	begrazing met mate		
Omgaan met voedselrijke situaties			
3 Jaar lang 2-3 keer per jaar maaien/afvoeren	voedselrijke plekken extra maaien		
Evt toplaag 20-30cm verwijderen	toplaag voedselrijke plekken verwijderen		
Inzaaien			
Kies mengsels met lip- en vlinderbloemen	lip en vlinderbloemen		
Zorg voor variatie in bloeitijd	vzaden met ariatie in bloeitijd		

Kies ook twee- of meerjarige bloemen	kies ook voor twee- of meerjarig		
Let op voedselrijkheid en vochtigheid bodem	houdt rekening bij zaaien met grondsoort		
2c. Bloembollen	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Zet bloembollen in op plekken waar weinig voorjaarsbloei is			
Gebruik onbespoten bloembollen			
3. Nestelplekken	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Laat oude, zieke en dode bomen ongemoeid, met name op zonnige plekken	oude, zieke, dode bomen laten staan in de zon		
Maak bijenhôtels op zonnige plekken	bijenhôtels		
Vervang inhoud (stengels) bijenhôtels elke 2 jaar	vervang inhoud bijenhôtels		
Maak ondergrondse bijenhôtels door nesteldijkjes van zand	ondergrondse nesten		
Honingbijkasten (max 3 per km ²) tenzij veel wilg in omgeving	honingbijkasten (max 3 per km ²) tenzij veel wilg in omgeving		
Creer kleinschaligheid door greppeltjes, zand en houtwallen,-kuilen, heuveltjes etc	kleinschaligheid creëren		

4. Communicatie	Onderwerp	Huidige situatie	Cijfer
Algemeen			
Maak looproutes met grasmaaier voor meer beleving			
Plaats informatieborden over bijen			
Zoek contact met scholen voor maken bijenhotels en onderhoud			
Betrek inwoners bij landelijke Bijentelling			
Stimuleer inwoners Bij-tankstations te maken			

ZELF AAN DE SLAG

Doelstellingen: meer doen voor wilde bijen

Afspraken en acties om doelstellingen te halen

1. Gebiedsinrichting gemeente		Onderwerp	Beoordeling			Acties en afspraken
Datum						
Bed & breakfast (groot gebied)						
Bij-tankstation (step-stone)						
Verbindend landschap (minimaal 3meter breed)						
2. Voedselplekken: onderhoud en inrichting						
2a. Bomen	Onderwerp	Beoordeling			Acties en afspraken	
Kies voor bomen die geschikt zijn als drachtboom voor bijen	drachtbomen					
Kies voor bomen die bloeien in verschillende perioden, zorg voor een goede verdeling	bloeiperioden					
Gebruik zoveel mogelijk diversiteit bij aanplant in een straat/park/gebied	diversiteit					
Kies bij nieuwe aanplant voor bomen die gifvrij zijn gekweekt	gifvrije kweek					
Houdt bij het knotten van bomen rekening met bijen: werk gefaseerd volgens een 1/3 schema of het snoeien na de bloei	knotten					
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal					

2b. Parkbos, Bosplantsoen, hakhout	Onderwerp	Beoordeling			Acties en afspraken
Datum					
Koester wilg, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, vogelkers, braamstruweel	koester wilg, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, vogelkers, braamstruweel				
Creer in bosplantsoen geleidelijke overgangen (zoom, mantel, kern)	zoom, mantel, kern				
Creer inhammen	inhammen				
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal				
Gebruik onbespoten planten	gifvrije kweek				
2c. Heesters, hagen, vaste planten	Onderwerp	Beoordeling			Acties en afspraken
Snoei na de bloei	snoei na bloei				
Gebruik geen gif in het onderhoud	gifvrij				
Kies voor bloeiende heesters, hagen en vaste planten	bloei				
Gebruik inheems plantmateriaal	inheems plantmateriaal				
Gebruik onbespoten planten	gifvrije kweek				

2d. Bloemrijke graslanden/bermen/oeveren	Onderwerp	Beoordeling	Acties en afspraken		
Maai-beheer ideaal					
Datum					
Maai 1 keer per jaar in september bij voedselarm, maai 2 keer bij voedselrijk	maai-beheer				
Maai gefaseerd = 15-30% niet	gefaseerd maaien				
Voer het maaisel af	afvoeren maaisel				
Gebruik licht materiaal ivm grondnesten	licht materiaal i.v.m. Grondnesten				
Niet klepelen	niet klepelen				
Begrazing met mate	begrazing met mate				
Omgaan met voedselrijke situaties					
3 Jaar lang 2-3 keer per jaar maaien/afvoeren	voedselrijke plekken extra maaien				
Evt toplaag 20-30cm verwijderen	toplaag voedselrijke plekken verwijderen				
Inzaaien					
Kies mengsels met lip- en vlinderbloemen	lip en vlinderbloemen				
Zorg voor variatie in bloeitijd	vzaden met variatie in bloeitijd				

Datum					
Kies ook twee- of meerjarige bloemen	kies ook voor twee- of meerjarig				
Let op voedselrijkheid en vochtigheid bodem	houdt rekening bij zaaien met grondsoort				
2c. Bloembollen	Onderwerp	Beoordeling	Acties en afspraken		
Zet bloembollen in op plekken waar weinig voorjaarsbloei is					
Gebruik onbespoten bloembollen					
3. Nestelplekken	Onderwerp	Beoordeling	Acties en afspraken		
Laat oude, zieke en dode bomen ongemoeid, met name op zonnige plekken	oude, zieke, dode bomen laten staan in de zon				
Maak bijenhôtels op zonnige plekken	bijenhôtels				
Vervang inhoud (stengels) bijenhôtels elke 2 jaar	vervang inhoud bijenhôtels				
Maak ondergrondse bijenhôtels door nesteldijkjes van zand	ondergrondse nesten				
Honingbijkasten (max 3 per km ²) tenzij veel wilg in omgeving	honingbijkasten (max 3 per km ²) tenzij veel wilg in omgeving				
Creer kleinschaligheid door greppeltjes, zand en houtwallen, kuilen, heuveltjes etc	kleinschaligheid creëren				

4. Communicatie	Onderwerp	Beoordeling			Acties en afspraken
Datum					
Algemeen					
Maak looproutes met grasmaaier voor meer beleving					
Plaats informatieborden over bijen					
Zoek contact met scholen voor maken bijenhotels en onderhoud					
Betrek inwoners bij landelijke Bijentelling					
Stimuleer inwoners Bij-tankstations te maken					

Bijlage bomenbestand

Drachtbomen voor bijen			
Voorjaarsbloei feb-apr	Stedelijk	Landschappelijk	Aantal
acer			
aesculus			
celtis			
cercis			
corylus			
cratageus			
magnolia			
malus			
prunus			
pseudocytisus			
pyrus			
salix			
taxus			
trochodendron			
subtotaal			
Tussenperiode mei-juni	Stedelijk	Landschappelijk	Aantal
broussonetia			
carya			
chitalpa			
cladastris			
cydonia			
davidia			
diospyros			
eleagnus			
gleditsia			
gymnocladus			

halesia			
laburnum			
melia			
mespilus			
nyssa			
paulownia			
phellodendron			
photinia			
ptelea			
robinia			
sorbus			
stapylea			
stewartia			
zanthoxylum			
subtotaal			

Zomerbloei juli-aug totaal	Stedelijk	Landschappelijk	Aantal
ailanthus			
albizia			
aralia			
castanea			
catalpa			
cornus			
hibiscus			
koelreuteria			
lagerstroemia			
liriodendron			
pterostyrax			
styrax			
syringa			
tamarix			
tetradium			
tilia			
subtotaal			

Najaarsbloei sept-okt	Stedelijk	Landschappelijk	Aantal
clerodendrum			
heptacodium			
styphnolobium (sophora)			
subtotaal			
Totaal aantal drachtbomen voor bijen			
Totaal aantal bomen in gemeente			
Percentage drachtbomen			